

РОСЛИННІ СКАРБИ ОСТРОВІВ ІНДІЙСЬКОГО ОКЕАНУ

Gurib-Fakim A., Brendler T. Medicinal and aromatic plants of Indian Ocean islands: Madagascar, Comoros, Seychelles and Mascarenes. — Stuttgart: Medpharm GmbH Scientific Pub., 2004. — viii + 576 pp.

Ця розкішно видана книга містить наукову ботаніко-фармацевтичну оцінку близько 350 лікарських та ароматичних рослин флори островів Індійського океану (Мадагаскар, Коморські, Сейшельські та Маскаренські острови). Основну увагу приділено ендемічним, маловідомим і рідкісним рослинам цих територій, які широко відомі своїм ендемізмом. У вступній частині вміщено загальні фізико-географічні відомості про території дослідження, їх флору, рослинність тощо. В основній частині для кожного виду рослин подано різноманітну і повну інформацію за такою схемою: загальна інформація про рід (кількість видів, поширення тощо), таксономічне положення та синоніміка, народні назви (якщо є) та етимологія наукової назви, ботанічний опис рослини, дані про поширення, екологічні особливості, статус охорони, хімічні властивості біологічно активних речовин (наведено структурні хімічні формули 312 основних діючих речовин), результати фармакологічних досліджень, дані стосовно використання у традиційній та народній медицині, а також ілюстрації (588 чорно-білих малюнків у тексті, включаючи ілюстрації рослин, карти, а також 192 кольорові фотографії на вклейках).

Перед читачами може постати запитання: а чим може зацікавити ця книга українських ботаніків? Вона ж здебільшого присвячена рослинам, які, за окремими винятками, в Україні не трапляються. По-перше, ця книга цікава саме як вдала модель того, як саме бажано готувати та видавати справді наукові доробки такого плану. На жаль, на хвилі загального інтересу до лікарських рослин і нетрадиційної медицини в Україні (та й багатьох інших країнах) дедалі частіше з'являються популярні чи напівпопулярні книжечки, які містять обмаль справді наукової інформації або є просто профанацією науки. Складається враження, що для авторів таких публікацій використання лікарських та ароматичних рослин ґрунтується не на незаперечних даних наукових досліджень і практичної медицини, а на якихось езотеричних «одкровеннях». Рецензована книга демонструє, яким саме має бути справжнє наукове і практичне зведення з корисних рослин певної території. Книга справляє враження ґрунтовної наукової праці, на користь чого свідчать усі її складові, у тім числі й детальна бібліографія (17 повноформатних сторінок у дві колонки дрібним шрифтом).

Праця вдало поєднає багатий досвід народного використання корисних рослин островів Індійського океану з досягненнями західної фармакології. У ній наголошено на збереженні як самого біорізноманіття, так і традиційних знань з його використання. Збереження традиційних (у даному випадку — етноботанічних) знань та досвіду стосовно біорізноманіття розглядається у «Конвенції з біологічного різноманіття» як один з пріоритетних напрямків. Але збереження традиційних етноботанічних знань жодною мірою не суперечить прагненню використати потенціал місцевої флори лікарських рослин. За нормального розвитку подій це забезпечить розробку та широке впровадження нових лікарських препаратів природного походження або їх синтетичних аналогів.

Рецензована книга може стати у нагоді не лише ботанікам, а й працівникам системи охорони здоров'я України. До нашої держави імпортується дедалі ширший асортимент лікарських засобів природного (переважно рослинного) походження, але даних про їх рослинні компоненти зазвичай обмаль, особливо коли до складу препаратів входять маловідомі у нас тропічні та субтропічні рослини. Ця книга може прислужитися у пошуках даних щодо лікарських рослин тропіків, причому не лише ендеміків островів Індійського океану, але й поширених тропічних і субтропічних видів, яким також приділено увагу у монографії. Крім того, варті уваги дані про біохімічні особливості та використання тропічних видів родин, представники яких репрезентовані у флорі України, оскільки вони можуть мати аналогічні властивості, про які ми навіть не здогадуємося. Окремі розглянуті роди представлені у флорі України (*Artemisia*, *Bidens*, *Senecio*, *Ipomoea*, *Euphorbia* s. l., *Hypericum*, *Polygonum* тощо) або культивуються чи імпортуються (*Ananas*, *Ficus*, *Sophora* тощо).

Досконалість поліграфічного оформлення книги викликає захоплення і заслугове відмінної оцінки. Звичайно, це відбилося і на її ціні (228 євро за каталогом), тому навряд чи більшість бібліотек України зможе її придбати. З книгою можна ознайомитися у бібліотеці Інституту ботаніки ім. М. Г. Холодного НАН України або за бажанням замовити її безпосередньо у видавництві (Medpharm GmbH Scientific Publishers, Birkenwaldstr. 44, D-70191 Stuttgart, Germany). Детальнішу інформацію про рецензоване видання шукайте на Інтернет-сайті видавництва (www.medpharm.de). Принагідно висловлюємо щире подяку видавництву Medpharm GmbH Scientific Publishers за презентування нашій бібліотеці цієї цікавої та цінної книги.

К. М. СИТНИК, С. Л. МОСЯКІН